

Resensies

- Potgieter, J. & Van Huyssteen, F. 2002. **Homoseksualiteit in perspektief. Hoop en heling uit die Bybel.** Wellington : Lux Verbi.BM..
(*Nico Vorster*) 109
- König, Adrio. 2002. **Ek glo die Bybel – ondanks al die vrae.** Wellington : Lux Verbi.BM..
(*Piet Strauss*) 111
- Wiid, Rina & West, Winnie. 2002. **Die Oranjerivierkampe tydens die Anglo-Boereoorlog 1899-1902.** Pretoria : Protea Boekhuis.
(*Fransjohan Pretorius*) 114

Resensies

Pastoraal sensitiewe benadering van homoseksualiteit

POTGIETER, J. & VAN HUYSSTEEN, F. 2002. Homoseksualiteit in perspektief. Hoop en heling uit die Bybel. Wellington : Lux Verbi.BM.
176 p. Prys: R89.95. ISBN: 0-7963-0132-8.

Resensent: *Nico Vorster*
(Gereformeerde Kerk Bultfontein)

Die teologiese debat oor homoseksualiteit handel nie net oor die vraag oor die regte van homoseksuele mense in die kerk en die etiese aanvaarbaarheid van die oriëntering nie, maar ook oor die vraag: hoe moet ons die Skrif hanteer? Die vraagstuk moet daarom binne die kerk met groot versigtigheid en omsigtigheid gehanteer word. Aan die een kant raak die debat breekbare menselewe. Aan die ander kant kan die besluite wat geneem word, soos prof. Van der Watt tereg in die voorwoord van die boek stel, die toekoms van Bybelgebruik ingrypend beïnvloed.

Homoseksualiteit in perspektief is 'n boek wat die debat oor homoseksualiteit vanuit 'n teologies behoudende hoek belig. Hoewel die skrywers homoseksuele praktyke as sonde afwys, toon die boek groot empatie met die innerlike worsteling wat baie homoseksuele Christene ervaar. Die boek begin in sy eerste deel met die Reformatoriese uitgangspunt van *sola gratia*. Christus bring hoop en bevryding vir alle mense, ook homoseksuele mense. Dubbele waardes, etikettering en liefdelose optrede teen homoseksuele mense binne die kerk word sterk afgewys. 'n Pastoraal sensitiewe benadering wat verdraagsaamheid en begrip vir die problematiek van homoseksuele mense toon, word bepleit.

Die tweede deel van die boek handel oor die problematiek van homoseksualiteit. Die worsteling wat homoseksuele mense oor hulle identiteit ervaar, word belig. Verskillende vorme van homoseksualiteit word gedefinieer, terwyl die teologiese begroning wat die Pro-gay-beweging aan homoseksualiteit gee, kortliks behandel word. Die skrywers verwerp 'n sogenaamde herskeppingsteologie wat nie rekening

hou met die sondeval nie. Homoseksualiteit word voorts vanuit 'n geneties-biologiese perspektief bespreek. Die skrywers toon aan dat hoewel homoseksualiteit deur genetiese afwykings beïnvloed kan word, dit onwetenskaplik sou wees om te beweer dat homoseksualiteit deur gene veroorsaak word. Homoseksuele gedrag bly in die meeste gevalle 'n gedragskeuse.

In die derde deel van die boek word die Bybels-hermeneutiese problematiek met betrekking tot homoseksualiteit bespreek. Die skrywers kies William Webb se hermeneutiese model van verlossing en bevrydingsontwikkeling. Hierdie model definieer bepaalde kriteria wat kan help om te bepaal of 'n Bybelse uitspraak tydgebonde of transkultureel is. Die voorkoms van homoseksualiteit in die destydse samelewing word bespreek en verskeie tersaaklike tekste word eksegeties uitgelê. Die konklusie van die skrywers is dat die Skrif homoseksuele praktyke deurgaans as sonde afwys, en dat hierdie uitsprake daarom nie as tydgebonde afgemaak kan word nie, juis omdat die Bybel se benadering teenoor homoseksualiteit – nie soos in die geval van vroueregte-, rasse- en slawekwessies – 'n lyn van toenemende verligting en meer bevryding toon nie.

In die vierde deel van die boek word onderlinge verhoudinge in die kerk bespreek aan die hand van die beeld van 'n familie en word die pad vorentoe vir homoseksuele Christene aangedui. Die opkoms van die post-modernistiese teologie en die identiteitskrisis wat dit vir die kerk meebring, word aangeraak. Die boek sluit af met die hoopvolle boodskap dat homoseksuele Christene vir die kerk baie kan beteken, en dat sulke persone draers van hoop en heling in ons samelewing kan word.

Homoseksualiteit in perspektief lewer 'n belangrike bydrae tot die teologiese debat oor homoseksualiteit. Hoewel die boek populêr geskryf is, word dit deur 'n gesonde wetenskaplike metodiek onderlê. Hermeneutiese uitgangspunte word duidelik gestel, die kontekstuele raamwerk waarbinne tersaaklike Bybeluitsprake voorkom, word deeglik verdiskonteer, en die moderne konteks waarbinne die kerk haarself bevind, word met insig bespreek. Die problematiek met betrekking tot homoseksualiteit word verder verhelder deur biologies-genetiese perspektiewe op die probleem. Die goeie wetenskaplike grondslag van die boek gee aan die argumente in die boek 'n geloofwaardigheid wat nie sommer geïgnoreer kan word nie.

Dit is egter 'n ope vraag of die boek die breë kring van homoseksuele Christene tot ander insigte sal bring. Homoseksuele Christene met 'n behoudende benadering tot die Skrif sal dalk deur die boek geraak word.

Die probleem is egter dat die *Pro-gay*-beweging met 'n ander hermeneutiese paradigma werk.

In die filosofie word onderskei tussen transendente kritiek en immanente kritiek. Transendente kritiek is 'n vorm van kritiek wat ander denksisteme vanuit die eie denksisteam kritiseer. Immanente kritiek, daarenteen, is 'n vorm van kritiek wat in die ander party se denksisteam ingaan en sekere anomalieë in die sisteem uitwys. Wanneer persone of groepe persone vanuit verskillende paradigmas oor 'n saak debatteer, is 'n immanente vorm van kritiek meer effektief as 'n transendente vorm van kritiek, omdat 'n transendente benadering nie daarin slaag om die grense van die verskillende paradigmas oor te steek nie. *Homoseksualiteit in perspektief* bevat te veel transendente vorme van kritiek en te min immanente vorme van kritiek. Die problematiek met betrekking tot die teologiese grondslae van die *Pro-gay*-beweging se paradigma word nie duidelik genoeg uitgewys om homoseksuele Christene wat hierdie hermeneutiese paradigma handhaaf te oorreed nie.

Desnieteenstaande kan hierdie boekie sterk aanbeveel word. Heteroseksuele Christene kan deur die lees van hierdie boekie meer empatie vir die problematiek van homoseksuele Christene ontwikkel, en homoseksuele Christene wat werklik erns maak met die Bybel as God se Woord kan sonder vrees vir veroordeling en stereotipering 'n groter insig ontwikkel in die teologiese problematiek rondom homoseksualiteit.

Die Bybel in gedrang?

König, Adrio. 2002. Ek glo die Bybel – ondanks al die vrae.

Wellington : Lux Verbi.BM. 352 p. Prys: R99.95. ISBN 07963 0130 1.

Resensent: *Piet Strauss*
(Universiteit van die Vrystaat)

Hierdie boek, die dertiende “groot” boek van die skrywer oor geestelike en teologiese onderwerpe, is gerig op “gewone mense wat in die Bybel belangstel”. Daarom is dit ook geskryf in 'n taal wat die gemiddelde Afrikaanse leser maklik sal verteer. Eintlik is dit 'n populêre geskrif oor die Bybel wat gebaseer is op geloofs-, teologiese (dogmatiese en eksegetiese) en ander insigte, 'n geskrif wat sommige van die vrae vra wat die gelowige in die kerkbank vra óf, hier en daar, nie vra nie, maar wat ook sommige teologiese vrae oor die onderwerp bytrek.

Vanaf hoofstuk 2 waar die eintlike betoog begin, word elke hoofstuk eers ingelei met 'n lysie vrae wat in die betrokke hoofstuk bespreek en beantwoord word. Die feit dat verwysings ontbreek, stroomlyn die trant van die verhaal. Met König se gemaklike skryfstyl het ons hier 'n lekkerleesboek waarin vraag en antwoord pakkend en interessant op mekaar betrek word én die vrug van 'n leeftyd se teologie deurskemer. Trouens, König self is daarvan oortuig dat die dogmatikus dit eers ná 'n loopbaan in die teologie aan 'n boek oor die Bybel moet waag: hier naby die einde omdat hy/sy dan beter in die Boek ingelei sal wees.

Die vraag is natuurlik of laasgenoemde nie van enige teologiese onderwerp – van enige onderwerp *per se* – waar is nie? Die probleem is dat jy nie alles aan die einde kan aanpak nie én buitendien weet jy nie wanneer die einde kom nie!

Die boek bestaan uit tien hoofstukke waarin twee groot kwessies bespreek word: die ontstaan, samestelling, boodskap en gesag van die Bybel (wat die Bybel is en waarop dit gerig is) en die manier waarop dit gelees, uitgelê en verstaan moet word (die herkenning en vertolking van die boodskap daarvan). Plek-plek gee die skrywer nuttige inligting vir die “gewone” leser: oor waaruit die Septuagint bestaan, oor wat sommige Kerkvaders soos Augustinus en sekere Hervormers soos Calvyn oor die gesag van die boeke van die Bybel gesê het (of hulle hulleself in hierdie weergawes sal herken, is 'n ander vraag), oor verskillende metodes van Skrifuitleg en wat byvoorbeeld die histories-letterlike metode is en oor verskillende maniere van Bybellees.

Met die nie-teologiese leser in die agterkop wil dit vir my voorkom asof dit veral die tweede deel van die boek is wat groot waarde het as “baken in 'n tyd waarin die Bybel in gedrang is”. Hierin konsentreer König op maniere van hoe ons by die egte, eintlike boodskap van die Bybel kan uitkom. 'n Proses waarin ons – volgens hom – naas ander faktore ook twee kulturele kontekste as medebepalers in die verstaansproses moet verreken: die eietydse kulturele kleed waarin die Bybelse boodskap by sy ontstaan gewef is en ons as lesers se eie moderne sosiaal-politieke en ekonomiese konteks. Winspunte in hierdie deel is sy pleidooi dat die resultate van meer as een metode van Skrifuitleg by 'n teks aangewend moet word, dat ons in ons verstaan van die Boodskap deur ander gekontroleer en verryk kan word, sy kort bespreking van vertaalmetodes, sy konfrontasie met die sogenaamde Nuwe Hervorming in Suid-Afrika en sy – op enkele uitsonderings na (ek dink dat sy eie kulturele konteks sy verstaan van die huwelik in Efesiërs 5 bepaal) – hantering van sogenaamde probleemtekste as voorbeelde van Skrifuitleg.

'n Mens sou by hierdie deel ook sekere kritiese vrae aan König kon vra. Hoewel hy by implikasie daarop wys, sit daar tog ook agter sekere, sedertdien “agterhaalde” opdragte in die Bybel – soos dat jy nie wol en katoen saam mag dra nie, sekere beginsels wat 'n Christelike lewenstyl raak: beginsels – André du Toit praat van konstantes – wat deel uitmaak van die Boodskap en deurloop tot in ons tyd. Kan hierdie figuur van 'n “beginsel en toepassing” nie König se worsteling met die eietydse kleed van Bybelgedeeltes vergemaklik en sy neiging om vaagweg oor hierdie tekste te sweef met 'n veralgemenende “dit is nou maar die kultuur van daardie tyd” dissipliner nie? En as hy dan so sterk oor 'n “sentrale” boodskap en 'n sentrum vir die Bybel voel – dit wat hy in sy eerste hoofdeel as die gesagvolle Woord téénoor ander gedeeltes van die Bybel bestempel (118 e.v.) – hoekom dit nie ook in sy voorbeelde van tekseksegese illustreer nie? Of is die hele Bybel in die praktyk op die ou end tog vir hom die Woord van God?

Dit wil ook lyk asof König met sy idee van 'n geïnspireerde boodskap teenoor ander dele in die Bybel nie oortuigend met die agente van die Nuwe Hervorming afreken nie – hierdie mense wat poog om historiese en ander “foute” in die Bybel uit te wys. Dit is 'n proses waarin die voorstanders van die Nuwe Hervorming die aard van die héle Bybel as 'n boodskap- en geloofsboek en nie 'n wetenskaplike of historiese boek nie, misken en hom en sy kernboodskap uiteindelik vanuit 'n positivisties-historiese hoek devalueer.

Die grootste probleme lê egter by die eerste groot deel van die boek. Eerstens gaan dit om König se aanduiding van die Bybel as bloot die getuienis van mense oor die openbaring van God en nie die Woord van God self nie (118 e.v.). Tweedens raak dit sy oortuiging dat die eintlike openbaring die boodskap van Jesus is en dat dit nie tot die 66 boeke van die Bybel beperk kan word nie (131, 132 e.v.). Albei oortuigings is hoogs problematies.

Aan die een kant relativeer en versubjektiveer hy die Bybel as kanon tot dit wat die eksegeet van tyd tot tyd as “die” boodskap beskou. Aan die ander kant skep hy in beginsel 'n “oop” kanon met die implikasie dat alles wat oënskynlik met “die” boodskap ooreenkom, daaraan gelykgestel kan word. Om boonop te sê dat ons die Bybel glo omdat ons in Jesus glo en nie andersom nie (144, 145), is om hierdie twee teen die Bybelse Boodskap self (vgl. Romeine 10) in, teen mekaar af te speel. Ek is bevrees dat die “gewone”, verwarde ou wat vastigheid soek, hier dalk meer verward as voorheen kan uitkom.

In sy geheel bevat die boek waardevolle elemente en moet dit gelees word.

Geskiedenis in werklikheidsgestalte

Wiid, Rina & West, Winnie. 2002. Die Oranjerivierkampe tydens die Anglo-Boereoorlog 1899-1902. Pretoria : Protea Boekhuis. 125 p.
Prys: R150.00. ISBN 1-86918-019-X.

Resensent: *Fransjohan Pretorius*
(Dept. Historiese & Erfenisstudies, Universiteit van Pretoria)

Protea Boekhuis het hom nou gevestig as die mees produktiewe uitgewer van werke oor die Anglo-Boereoorlog. En dit wil voorkom of hierdie onderwerp nog lank nie uitgeskryf is nie, al het die 100-jarige herdenking by ons verbygeskuif.

Hierdie werk is in die eerste plek die produk van die ywer van Rina Wiid wat saam met haar eggenoot, Lemmer, op die plaas Doornbult suid van Hopetown woon. Doornbult is vanweë die droë klimaat een van die mees ongeskonde terreine uit die Anglo-Boereoorlog. Dit is hier waar die Wiids sowat drie jaar gelede die blanke en swart konsentrasiekampterreine van Oranjerivierstasie uit die Anglo-Boereoorlog ontdek het.

Spoedig het die prentjie mooi ontvou: die Wiids het met restourasiewerk begin en die klipgebou wat tydens die oorlog as hospitaal gedien het, as museum opgerig. En oor die breë terrein kan huise, putte, watergate, die blanke en swart konsentrasiekampe, die Britse militêre saamtrekplekke, forte, skanse, krale, 'n blokhuis, 'n treinbrug en kanonpaaie besigtig word. Oral lê goed bewaarde gebruiksvorwerpe op die grond asof die benutters daarvan skielik weggeroep is en later weer sal terugkeer. Dit word nie pertinent so geadverteer nie, maar die Wiids het ook 'n gaste-huis en lei staptoere oor die terrein – en ek verstaan – met bruisende geesdrif.

In nege kort hoofstukke word die leser gevoer oor die terrein en sy geskiedenis – die blanke en swart konsentrasiekampe, die kamp-personeel, Emily Hobhouse en die Dameskomitee van Millicent Fawcett, huisvesting en geriewe, swart werkers, krygsgevangenes en die Britse militêre kamp. Die publikasie word ná die Bronnelys met 'n aantal bylaes afgesluit oor rantsoene in die konsentrasiekampe, gegewens oor geboortes en sterftes en krygsgevangenes uit die Hopetown-distrik.

Oor die algemeen lees die werk lekker, maar daar kon meermale 'n datum-aanduiding gewees het om die ontwikkeling van gebeure aan die leser te verduidelik. Dis byvoorbeeld belangrik om te weet wanneer die eerste vier gevalle van ingewandskoors en een van masels voorkom,

maar die datum(s) word nie genoem nie (p. 44). Dan word die datum vir die aanvang van die “verskroeiende-aarde”-beleid wel gegee – maar as 16 Junie 1901 in plaas van 1900 (p. 21). Ek voel ook dat die name van lords Roberts en Kitchener hier pertinent genoem moes gewees het.

Die skrywers noem die Britte feitlik deurgaans foutiewelik “Engelse”, en dit kan nie.

Wanneer ’n persoon die eerste keer bekendgestel word, behoort sy rang en naam of voorletters bygevoeg te word. Op p. 83 is dit sommer Wessels en Prinsloo en op die volgende bladsy bloot De Wet en De la Rey. Die titels generaal Cronjé en generaal Schoeman word wel genoem, maar sonder voornaam of voorletters.

’n Treffende bydrae tot die werk is die fotomateriaal – tydgenootlik sowel as modern. Tydgenootlike foto’s van die bewoners en inwoners van die terrein skep ’n ou-wêreldse atmosfeer. Maar die leser word ook aangegryp deur ’n aantal moderne foto’s, soos die een van toentertydse stewelskrapers – omgekeerde blikke wat voor die offisierskwartiere gepak is, die een van die byna ongeskonde kleisteneplaveisel met ’n oop vuurmaakplek op die eertydse konsentrasiekampterrein, of die een met ’n rooster van hoepel en draad wat sommer tydloos daar in die gras op die grond lê.

’n Rukkie se lekkerlees word vir fynproewer én belangstellende leek aangebied. Daarna moet u ’n draai op Doornbult gaan maak.

